בס"ד

פרשת השבוע

ראש השנה

■ שי שחם

"ראש השנה הוא חג קצת מוזר. מצד אחד הוא נחשב ליום של משפט. ומצד שני רואים שישראל שמחים בו, ממש כמו בכל חג אחר. כנראה הם יודעים מי הוא זה ששופט אותם, וזאת בוודאי שימחה אמיתית.

"וכך כותב זאת רבי נחמן מברסלב: "כי המשפט לא-להים הוא, כי רק הוא יתברך לבדו ראוי לשפוט את האדם, כמו שאמרו רבותינו זיכרונם לברכה: יאל תדין את חברך עד שתגיע למקומו. ומי הוא שיכול לידע ולהגיע למקום חברו, כי אם השם יתברך, שהוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו.

"וכל אחד ואחד יש לו מקום אצלו יתברך, ועל כן הוא לבדו יתברך יכול לדון את האדם, כי הוא יתברך בעל הרחמים, ובוודאי הוא מקיים בנו: הֲנֵנִי דן את כל האדם לכף זכותי".

"נכח להבין השבוע, כיצד השם יתברך יכול להבין אדם? איך מישהו שיודע הכול ואין לו שום חיסרון, יכול להבין אותנו, שיש לנו את ההפך?

"בספר "יבראשיתי", בשני מקומות שבני האדם עוררו את מידת הדין, אנו מוצאים לשון דופה, בי"מגדל בבלי" וב"סדום ועמורה". באחד כתוב "יורד הי לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם". ובשני "אֵרדה נא ואראה הכִּצעקתה"...

"שני פסוקים ומהם מוכן, שהשם יתברך יורד לעולם כדי להבין באמת, מה עובר כאן על כל אחד. וכמו שכותב רשיי: "יורד הי לראות - לא הוצרך לכך, אלא בא ללמד לדיינים, שלא ירשיעו הנידון עד שיראו ויכיניו". ומופיעים בי"שעתי חכמים" על פירוש רשיי: "כי חלשון יאֵרדה נאי מורה כאדם שיורד מכִּסאו לראות ולחקור בדברי".

"כי לראות אפשר גם מלמעלה, ואולי אפילו יותר טוב. אך בשביל להבין באמת, מהיכן נובע כל מעשה שלנו, צריך ממש לרדת ולחיות, כמו שאנחנו חיים כאן.

"רבי נחמן רמז לזה כשכתב: "יוכל אחד ואחד יש לו מקום אצלו יתברך", משמע שלכול אחד מאיתנו, יש מקום פרטי מישלו אצל השם יתברך.

"מקום, שעל פי ספרי הסוד, על אף נצחיותו ואין סופיותו, כי בכל זאת הוא ברוא עולם, הוא נמצא איתנו ממש בכל רגע, ועובר איתנו את כל מה שאנו עוברים.

""כל מקום שגָלו ישראל, גלתה שכינה עמהם", כי ממש "בכל צרתם לו צרר", וכנראה שאפילו יותר. כי כל אחד סוכל את צערו הפרטי, והשכינה הקדושה סובלת את הצער של כולם.

"לכן "יראש השנה" הוא באמת יום של שימחה, "אֲכלו מעֲדנים ושתו ממתקים כי חֶדְוַת הי הִיא מָעֻזְּכֶם", ואמר רבי נחמן מברסלב: "וזה נאמר על ראש השנה". כי גם יש משקל למעשים שלנו והעולם אינו תוהו, חס ושלום. וגם, לא משנה מה עשינו ועד היכן ירדנו, חשש יתברך יורד איתנו.

"כי הדבר שכנראה הכי מפחיד אותנו, הוא להיות לבד. ומשיודעים שאין דבר כזה כלל, כי השם תמיד יהיה איתנו. אפשר לשמוח איתו, אפילו ביום המשפט. ואולי דווקא אז.

"שבת שלום ומבורכת
וכתיבה לשנה טובה, נעימה ומתוקה

בעשור האחרון נעקרו מיליונים רבים של פליטים מארצות מוצאם. סטודנטים של ויצו נתנו לכך ביטוי בעיצוב תכשיטים וצורפות

תכשיטים בהשראת עולמם של פליטים

מתוך פרויקט "פליטים גלוי ונסתר" ■ צילומים: שטה קוזלוב והנק פוגל

מאת יורם מארק רייך

סטודנטים בלימודי חוץ ביצעו חיפה אותגרו השנה בנושא אקטואלי, חדשותי ורגיש. הם הוזמנו לבטא באמצעות עיצוב תכשיטים את תחושותיהם ועמדותיהם בנושא פליטים והגירה. כל סטודנט בחר קבוצת פליטים מארץ מוצא מסוימת, חקר את סיפורה ומנעיה למעבר לארץ חדשה, את עולמה התרבותי, אסף חומר ויזואלי ויצר סיגנזה שתאפשר לו לבטא רעיון. מגוון הפליטים שנבחרו לעבודה מעיד עד כמה הנושא נוגע לכל ולא ניתן להתעלם ממנו. הפרויקט זכה לשם "פליטים – גלוי ונסתר".

מנחת הפרויקט, איה שיין, אומרת כי נושא הפליטים נוגע בכל מדינות העולם כיום, הוא מורכב ונושא מטעינים רבים. יש חוזרים לסיוע ומנעים חמלה כלפי המהגרים, ויש שחוששים מהשפעות המהגרים החדשים על חייהם ועל המרקם החברתי המוכר להם.

שיין: "גם בארץ, לא ניתן להתעלם מגלי ההגירה הגדולים של מבקשי המקלט, נושא טעון מאוד ורדי רש התייחסות, המעורר רגשות סותרים וגלויי גזע- נות בקרב האוכלוסייה. הסטודנטים בחרו להביע את רעיונותיהם היצירתיים לגבי מצב הפליטים באמצעות תלוינים נפתחים, אשר שימשו עבורם פלטפורמה לבי- טוי עמדותיהם ולאמירה חברתית ואישית. הלוקט הינו חפץ המורכב מצד חיצוני, גלוי לכל, הצופן בחובו חלל אישי שמיועד לעינה. יש בו צד גלוי וצד נסתר. יחד חשבנו מה לוקח פליט עבורנו אל ארץ מולדתו. האם הצד הגלוי והצד הסמוי הם שווים או שמא כלפי חוץ יש ניסיון השתלבות או הסתרה של הזהות וכלפי פנים יש זיכרון של זהות ובית שנעזבו? ביצירות יש רו שיח בין הפנים לחוץ, לעיתים בניגוד אחד לשני ולעיתים משי- לימים ומבמאים יחד משאלת לב".

אסעד אספנולי בחר לעסוק בעבודתו בהמור- ני הפליטים שהיגרו מסוריה למערב. אסעד בחר לבטא בעבודתו את המסות הגדולות של האנשים שנב- לאים מאחורי גדרות של מחנות פליטים, מופרדים מהאוכלוסייה המקומית ומאבדים בכך את ההתייחסות כלפיהם כפרטים. אסעד מותח ביקורת על היחס כלפי אותם הפליטים, שבמקום אנשים הופכים בעבודתו לב- ליל של ביגוד שלחוץ מאחורי גדר.

ליאת בן דוד יצאה לפרויקט מתוך סיפור אישי של אביה שעלה לארץ בשנת 1956 כפליט ממרוקו. ליאת מבטאת בעבודתה את צורך הגדול של הפלי- טים ממרוקו לשמר את המורשת והתרבות המרוקאית פה בישראל כיוון שהיא מבטאת את הזהות שלהם. היא יוצרת סיגנזה בין תתרבות המרוקאית לזו היהודית כפי שבאה לידי ביטוי במטבע ממרוקו בו מופיע מגן דוד ובתוכו כוכב מעולם האסלאם. היא יצרה לוקט בצורת טאג'ין ובתוכו חפץ בד המצויר בחינה כך שהזיכרון נשמר גם בתחושה ובריח.

רנדה סואעד מתייחסת בעבודתה למיהתם ומאב- קם של הפליטים הפלסטינים לשוב לבתיהם. היא יוצרת לוקט מעוטר בסמלים אסלאמיים ועשוי מתכשיט לכל דבר, לוקט שנענד ומעיר על תחושת הגאווה להימנות עם העם הפלסטיני ועל תחושתם הצרוקה במאבקם. בתוך הלוקט טמון מפתח המייצג את מפתח הבית שני- שמר בידי רבים מהפליטים מחכה ליום שבו יהיה בשי- מוש ויפתח את הדלת חזרה.

דרייה פוליאנסקי בחרה לספר בעבודתה את סיפורם של הפליטים האפגנים שהיגרו לאירן שכנתם. באירן חיים הוים בעילה מיליון אפגנים שלתחושתה של דרייה חיים בניסיון להסוות את זהותם ותחת ההגבלות הקשות של השלטון האסלמי. דרייה מבטאת זאת בש- כבות של כיסוי, כלפי חוץ הלוקט בעל חזות אסלמית, דלת נפתחת ונראים חרכים שמאפשרים הצצה אך שי- מרים על תביעה לזהות האמתית שחבויה בפנים ורק בפתיחה ומחלטת מתגלה שטיח אפגני קטן שמיצג את הגעגוע לתרבות העשירה והחופשית שנעזבה.

מאוצר הארכיון

כבכל שבוע מתפרסם צילום מהאוסף הנדיר של הארכיון העירוני

רחוב הרצל

1947

(באדיבות ארכיון העיר)